

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Анотація: У статті досліджено значення формування системи управлінського обліку як частини загальної бізнес-інформаційної системи підприємства, що дозволяє контролювати фінансовий стан підприємства.

Ключові слова: управлінський облік, фінансовий стан, центр відповідальності, бюджетування.

Abstract: In article explored the importance of forming a management accounting system as part of the overall business information system of an enterprise, which allows controlling the financial condition of the enterprise.

Keywords: management accounting, financial position, center of responsibility, budgeting.

Управлінський облік – процес, який сприяє безперервному вдосконаленню процесів планування, проектування, вимірювання і функціонування господарських систем щодо обробки фінансової і нефінансової інформації для успішного менеджменту та досягнення стратегічних, тактичних і оперативних цілей підприємства. Серед завдань управлінського обліку підприємства: утримання підприємством вигідних позицій на ринку і розробка перспектив розвитку; забезпечення стійкого фінансового стану підприємства; посилення керованості підприємства. Завдяки об'єднанню фінансових даних зі стратегічним плануванням управлінський облік дає змогу компаніям встановлювати реалістичні цілі, оцінювати ефективність за контрольними показниками та приймати обґрунтовані рішення [1]. Управлінський облік як інструмент управління діяльністю підприємства поєднує: облік, планування, координацію, контроль, аналіз і прийняття рішень. Основними завданнями управлінського обліку є: 1) збір, обробка, узагальнення, зберігання та передача необхідної інформації для оперативного управління підприємством та прийняття оптимальних управлінських рішень для оптимізації процесу управління; 2) Перевірка законності та доцільності господарських операцій, ефективне використання майна; 3) визначення результатів господарської діяльності та оцінка ефективності підприємства за реалізованою продукцією, центрами відповідальності; 4) підготовка внутрішньої звітності, інформація якої призначена для власників і керівників (керівників) підприємств та інших внутрішніх користувачів бухгалтерського обліку [2].

До системи управлінського обліку підприємства входять: декомпозиція цілей; бюджетування; розробка мотиваційних заходів; облік операцій; аналіз фінансово-господарської діяльності; контроль за відхиленнями; розробка рекомендацій із подолання проблемних аспектів діяльності підприємства [3]. Завданнями управлінського обліку підприємств ресторанного господарства є: планування потреби в продуктах, товарах, оптимізація портфеля замовлень, визначення прибутку від продажу; вибір постачальників, оптимізація замовлення, облік і контроль виконання договірних зобов'язань; визначення оптимального рівня запасів для різних груп продуктів; облік і контроль за рівнем складських запасів за окремими групами продуктів та товарів; облік замовлень споживачів, визначення ефективної системи знижок, оптимізація витрат тощо.

Принципи формування системи управлінського обліку на підприємстві ресторанного господарства включають: структурування діяльності підприємства як сукупності взаємопов'язаних і безперервних бізнес-процесів – груп операцій, дій, спрямованих на отримання певного кінцевого результату; можливість постійної оцінки прогнозованих, планованих і фактичних результатів у системі управлінського обліку фінансово-господарської діяльності організації як по підприємству в цілому, так і в розрізі бізнес-процесів, центрів відповідальності – підрозділів, співробітників тощо; обов'язковість регламентації виконання і операційного обліку результатів бізнес-процесів на основі відповідних зовнішніх і внутрішніх стандартів (регламентів); комплексність і аналітичність

використовуваних для управлінського обліку результатів і характеристика їх оціночних показників, які забезпечують їх репрезентативність і збалансованість щодо поставлених стратегій розвитку, цілей і завдань організації в цілому [3].

Функціонуючи підприємства ресторанного господарства мають приділяти увагу обліку розрахунків з постачальниками. Основними завданнями такого обліку є: формування повної і достовірної інформації про стан розрахунків з постачальниками, необхідної внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності; контроль за дотриманням форм розрахунків, встановлених в договорах з постачальниками.

В цілому раціональна організація обліку потенційних постачальників та стану розрахунків з ними сприяє зміцненню договірної і розрахункової дисципліни, виконанню зобов'язань по поставках продукції в заданому асортименті і якості, підвищенню відповідальності за дотримання платіжної дисципліни, скороченню дебіторської та кредиторської заборгованості, прискоренню оборотності обігових коштів а, відтак, поліпшенню фінансового стану підприємства.

Отже, одним з найважливіших завдань управлінського обліку в системі розрахунків є: формування аналітичних рахунків для кожного; використання різноманітних сучасних форм розрахунків з постачальниками; оцінка якості та своєчасності оплат і розрахунків з постачальниками; оцінка стану та динаміки виконання договорів з постачальниками; формування управлінської та фінансової звітності.

Основними елементами системи управлінського обліку, що має бути побудована на підприємстві, є: центри відповідальності, бізнес-процеси, регламенти, результати та показники оцінки.

Організація системи обліку за центрами відповідальності передбачає:

- визначення центрів відповідальності з урахуванням особливостей організаційної структури підприємства;

- формування бюджету для кожного центру відповідальності;

- регулярне складання звітності про виконання центрів відповідальності;

- своєчасний аналіз причин відхилень та оцінка діяльності центрів відповідальності.

Кожен центр відповідальності має очолювати посадова особа, відповідальна за ефективність діяльності. Для кожного центру відповідальності повинні бути розроблені кошториси, виробничі завдання і визначені показники оцінки ефективності їх діяльності.

Організація системи управлінського обліку за центрами відповідальності має здійснюватися у послідовності, яка відображена на рис.

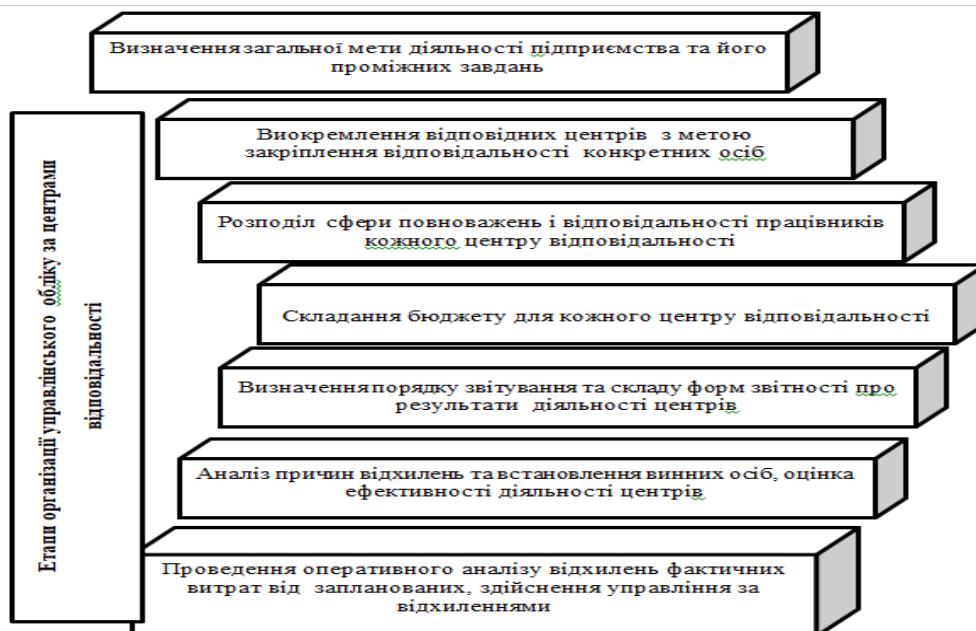

Рис. Етапи організації управлінського обліку за центрами відповідальності

При формуванні системи управлінського обліку підприємства важливо виокремити бізнес-процеси

підприємства. Серед них основні, допоміжні та бізнес-процеси управління.

Однією із найбільш вагомих складових управлінського обліку є бюджетування. Бюджетування розрахунків з постачальниками дозволяє не тільки здійснювати контроль за витрачанням грошових коштів, але і оцінювати якість грошових потоків від операцій. Для правильної організації системи бюджетування розрахунків з постачальниками мають бути створені центри фінансової відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Brian N. Mwangi The Strategic Role of Management Accounting in Driving Business Growth URL: <https://www.linkedin.com/pulse/strategic-role-management-accounting-driving-business-oebmf/>
2. Shurpenkova R., Sarahman O. Management accounting as an effective tool of management of a modern enterprise . *Współczesne Problemy Zarządzania*. 2021. Vol. 9, № 1 (18). С. 53–58.
3. Скрипник, С., Костенко, Ю., Курей, О. Управлінський облік на підприємствах України в умовах кризових явищ. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-32>.

Якименко-Терещенко Наталія Василівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму і готельно-ресторанного бізнесу, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, e-mail: mtk_gd@ukr.net

Yakymenko-Tereshchenko Nataliia Vasylivna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, , e-mail: mtk_gd@ukr.net

Мала Анастасія Сергіївна, магістрант кафедри туризму і готельно-ресторанного бізнесу, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, e-mail: anastasiia.mala@emmb.khpi.edu.ua

Mala Anastasia Sergiyevna, master of the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, e-mail: anastasiia.mala@emmb.khpi.edu.ua